

PENSAMENT

Judith Butler va visitar virtualment la Càtedra Ferrater Mora de la Universitat de Girona. CRISTINA CALDERER

Crònica

BEGONYA SÁEZ TAJAFUERCE
DOCTORA EN FILOSOFIA

La Càtedra Ferrater Mora de pensament contemporani de la Universitat de Girona ha comptat aquesta setmana amb la visita virtual de la filòsofa Judith Butler, professora a la Universitat de Califòrnia a Berkeley, que hi ha impartit quatre lliçons a l'entorn de la qüestió que l'ocupa en el present: *Visible Life, Inhabitable World?* [Vida vivible, món habitable?]. En constant remissió a la situació pandèmica global, ha reflexionat sobre quins són els elements que, malgrat tot, fan que pagui la pena viure i quines són les condicions que fan habitable el món sense perdre de vista que no només l'espècie humana n'és hoste.

La proposta filosòfica de Judith Butler va arribar al gran públic a inicis dels anys noranta gràcies a la seva crítica a la concepció essencialista de la identitat de gènere, segons la qual hi ha només dos sexes que es corresponen amb uns atributs genètics determinats. Segons *Gender trouble* (1992), la identitat de gènere és performativa, és a dir, resulta d'operacions lingüístiques i simbòliques que configuren marcs de sentit normatius en virtut dels quals alguns subjectes, també a causa de la seva elecció sexual, són reconeguts i altres, en canvi, són exclòs, segregats i fins i tot executats, alhora que alguns cossos són considerats normals i d'altres, en canvi, abjectes.

A partir de la primera dècada del nou segle, la seva preocupació gira entorn de la condició vulnerable del subjecte, de qualsevol subjecte, pel fet de tenir, de ser, de viure un cos i, per

tant, pel fet de néixer ja en dependència d'algú altre, pel fet que la vida pròpia no és tan pròpia, perquè, de bell antuvi, és necessàriament ja en mans d'algú altre que en pren cura. La tesi forta que defensa Judith Butler a partir d'aquesta concepció de la vulnerabilitat com a condició de vida és que som abans relacions que individus. I així desallotja per sempre del paradigma kantianista el jo erigit i autònom que troba en la seva voluntat i en la seva raó tot allò que li cal per conèixer i per actuar. El lloc que deixa aquest jo ve a ocupar-lo la interdependència.

Promiscuïtat intel·lectual

Sense abandonar del tot cap dels temes que han estat centrals en la construcció de la seva obra teòrica i tot fent gala del que ella mateixa anomena promiscuïtat intel·lectual, Judith Butler ha desplegat en el marc de les lliçons de la Càtedra Ferrater Mora alguns dels aspectes de la noció de vulnerabilitat declinada com a interdependència i que ha anat desenvolupant a cavall de l'ètica i la filosofia política al llarg dels darrers vint anys, d'ençà que va publicar *Precarious life: The power of mourning and violence* (2004),

Judith Butler i el valor de la vida en el nostre món

La filòsofa ofereix una lliçó a la Càtedra Ferrater Mora sobre la vulnerabilitat i la interdependència

Els altres Butler defensa la tesi que som abans relacions que individus

Equitat El nul valor que té la vida d'alguns es fa manifest quan les seves vides no compten

escrit com a reacció als atacs a les Torres Bessones l'any 2001.

En companyia de Hannah Arendt i d'Emmanuel Levinas, afirma la interdependència com a forma de ser atesa la condició vulnerable del cos que constitueix l'esfera pública davant de l'altre, un altre que sovint desconeixem. Així forja la seva reflexió actual, a què hem pogut assistir els darrers dies, on es demana pel valor que té la vida, tant en termes individuals –en el context del moviment Black Lives Matter i de l'assassinat sistemàtic d'homes negres als Estats Units–, com en termes col·lectius –al·ludint al moviment Ni Una Menos, que des de l'any 2015 denuncia a l'Amèrica del Sud la violència masclista i el seu caràcter estructural–. El nul valor que té la vida d'alguns subjectes, d'alguns cossos, es fa manifest quan les seves vides no compten, quan s'hi refusa el dret a ser plorades, a fer un dol individual i col·lectiu de la pèrdua que comporten.

En un retorn als plantejaments teòrics de la fenomenologia de Max Scheler i Merleau-Ponty, en què es va formar com a estudiant de doctorat, que posen la mirada en el món, Judith Butler es demana, com va fer Kierkegaard al segle XIX, per les formes en

què el món tràgic d'Antígona ja fa manifesta la trama del món d'avui amb el qual estem entrellaçats. Antígona, com segles més tard la germana de George Floyd, en el funeral massiu celebrat a Minneapolis en la seva memòria, fa visible la vida el valor de la qual ha estat negat, per ser prescindible. L'estructura tràgica del món es fa manifesta allí on, malgrat haver procurat fer valer la vida, malgrat haver-hi procurat el valor més elevat, aquesta es malmet.

La vida no és una mercaderia

La novetat que comporta la consideració de Butler del valor de la vida, inspirada en Derrida, rau a fer-lo significar més enllà de l'àmbit econòmic. El valor, per tant, no remet a una operació de previsió ni d'anticipació, ni diu cap mesura, sinó que és la xifra del que anomena "incalculabilitat". Només fent valer el caràcter incalculable del valor pot la vida no ser cospada com a mercaderia, per treure'n un profit, per traficari-hi, per explotar-la. Només així pot no quedar atrapada en els dispositius del bio i del necropoder, com denuncien Michel Foucault i Achille Mbembe respectivament, també fidels *partenaires* de Judith Butler.

Les lliçons van suscitar moltes preguntes i moltes van ser respostes per la convidada. Una, però, roman i ho fa en el si d'una estimulació paradoxal. Judith Butler va insistir que només és possible defensar l'equitat com a valor en el món que entreteixim si afirmem abans per a totes les vides el mateix dret a ser plorades. Queda per veure, i certament fa part de l'enigma que informa la vida política alhora que tota política de la vida, com és possible distribuir equitativament el valor de la vida si justament es reclama que aquest valor sigui incalculable. —